

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2021.44.245088>

УДК 343.214

К. М. Оробець, канд. юрид. наук, асистент
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра кримінального права № 2
вул. Динамівська, 4, Харків, 61023, Україна
e-mail: orobets2012@i.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8783-3950>

КВАЛІФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Стаття присвячена дослідженню кваліфікації кримінальних правопорушень. З'ясовано, що це поняття вживається у кримінальному та кримінально-процесуальному законодавстві, однак його формальна дефініція відсутня. У науці кримінального права існують різні підходи до розуміння поняття кваліфікації. На підставі аналізу цих підходів сформульоване власне визначення кваліфікації кримінальних правопорушень. Виокремлені такі основні методологічні аспекти дослідження кваліфікації кримінальних правопорушень, як праксеологічний, гносеологічний, аксіологічний, герменевтичний, логічний, практичний. Зроблено висновок про те, що вивчення цих аспектів сприяє глибшому розумінню поняття, яке досліджується.

Ключові слова: кваліфікація кримінальних правопорушень, застосування кримінального права, кримінальне правопорушення, праксеологія у кримінальному праві, гносеологія у кримінальному праві, аксіологічний підхід, герменевтика кримінального закону, логіка у кваліфікації кримінальних правопорушень, формула кваліфікації.

Постановка проблеми. Однією з найважливіших цілей удосконалення закону про кримінальну відповідальність є підвищення ефективності застосування норм кримінального права. Останнє, у свою чергу, здійснюється поетапно, причому серед стадій правозастосування у сфері кримінального права особливе місце належить кваліфікації кримінальних правопорушень, що повинна ґрунтуватися на принципах і нормах кримінального права, враховувати усталену судово-слідчу практику, бути науково обґрунтованою.

У законодавстві не закріплено дефініцію поняття «кваліфікація кримінальних правопорушень», хоча як у Кримінальному кодексі (в подальшому – КК) України, так і в Кримінальному процесуальному кодексі (КПК) досить широко вживається термін «кваліфікація» («підлягає кваліфікації», «кваліфікується», «правова кваліфікація кримінального правопорушення» тощо), отож, він є законодавчим. З'ясування значення цього терміну за відсутності легального визначення є важливим завданням науки кримінального права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень досліджувалися в роботах таких учених, як Я. М. Брайнін, О. А. Герцензон, М. Й. Коржанський, В. М. Кудрявцев, В. В. Марчук, В. О. Навроцький, М. І. Панов, А. В. Савченко, О. В. Ус та ін. У літературі триває наукова дискусія щодо визначення поняття кваліфікації у кримінальному праві та терміну, який це поняття позначає. Бракує робіт, у яких розкривалися б окремі методологічні аспекти кваліфікації кримінальних правопорушень.

Метою цієї статті є формулювання визначення кримінально-правового поняття кваліфікації на підставі аналізу існуючих підходів та виявлення основних аспектів його дослідження.

Виклад основного матеріалу. Згідно з тлумачними словниками слово «кваліфікувати» серед інших має значення «оцінювати, визначати якість чого-небудь; харак-

теризувати предмет, відносити його до певної групи, певного класу, розряду тощо» [1, с. 532; 2, с. 823].

У спеціальній науковій літературі простежуються два принципово різних підходи до розуміння поняття «кваліфікація». У межах першого підходу кваліфікація в кримінальному праві тлумачиться більш вузько, тобто як кваліфікація лише кримінальних правопорушень. Так, О. А. Герцензон ще в середині ХХ ст. зазначав, що кваліфікація злочину полягає у встановленні відповідності конкретного діяння ознакам того чи іншого складу злочину, передбаченого кримінальним законом [3, с. 3]. Пізніше Я. М. Брайнін розумів кваліфікацію як вибір або відшукання відповідного кримінального закону та підведення під нього злочину, який інкримінується особі [4, с. 125]. В. М. Кудрявцев визначав кваліфікацію як встановлення та юридичне закріплення точної відповідності між ознаками вчиненого діяння та ознаками складу злочину, передбаченого кримінально-правовою нормою [5, с. 7-8].

В останні десятиліття у вітчизняній науці кримінального права висловлюються пропозиції щодо доцільності широкого розуміння поняття кваліфікації. Прибічники такого підходу дотримуються думки про те, що предмет відповідних кримінально-правових досліджень повинен не вичерпуватися кваліфікацією лише кримінальних правопорушень, замість цього вивченню підлягає поняття «кримінально-правова кваліфікація». Зокрема, В. О. Навроцький визнає поняття кримінально-правової кваліфікації родовим, що охоплює окремі види кваліфікації, до яких належить і кваліфікація діянь, які не є кримінальними правопорушеннями [6, с. 10]. Підтримує подібний підхід А. М. Ященко [7, с. 133-134]. На думку В. І. Антипова та В. В. Антипова, кримінально-правова кваліфікація є більш широким поняттям, оскільки в кожному конкретному випадку вона може мати результатом як кваліфікацію кримінального правопорушення, так і висновок про відсутність у діяч чи бездіяльності особи ознак складу кримінального правопорушення [8, с. 8]. О. В. Ус, розвиваючи ці ідеї, зазначає, що кримінально-правова кваліфікація поділяється на такі види, як кваліфікація злочину (кримінального правопорушення – за термінологією чинної редакції КК України), кваліфікація діяння, що не є злочинним (кримінально протиправним), та кваліфікація посткримінальної поведінки особи [9, с. 14]. У Великій українській юридичній енциклопедії констатується неоднозначність підходів до розуміння кваліфікації: у теорії права вживається поняття «юридична кваліфікація», яке має найвищий рівень узагальнення; більш звужений зміст має поняття «кримінально-правова кваліфікація», яке охоплює оцінку поведінки як кримінально протиправної або такої, що не тягне за собою кримінальної відповідальності; поняття «кваліфікація злочину» («кваліфікація кримінального правопорушення») стосується лише такої поведінки особи, яка може бути підставою кримінальної відповідальності [10, с. 410].

Порівнюючи два підходи – вузький та широкий – щодо визначення поняття кваліфікації у кримінальному праві, необхідно виходити з його статусу як законодавчого, що визначає потребу в його тлумаченні в такому сенсі, який наданий законодавцем. Ані в КК (насамперед), ані в КПК України терміни «кваліфікація», «кваліфікувати» не вживаються щодо діянь, які не визнаються кримінально протиправними, а тим більше – щодо посткримінальної поведінки. Наприклад, щодо добровільної відмови співучасників у КК України йдеться про те, що особа «не підлягає кримінальній відповідальності» (ст. 31 КК); при визначенні обставин, які виключають кримінальну протиправність діяння (розділ VIII Загальної частини КК України), вживаються такі словосполучення, як «не визнаються кримінально протиправними», «не є кримінальним правопорушенням». Крім законодавчої термінології, на пріоритет вузького розуміння кваліфікації вказує те, що підстава, одні й ті самі принципи та правила кваліфікації не можуть розповсюджуватися одночасно на протиправні та правомірні з точки зору кримінального права діяння. Тому й об'єднання різнорідних (та навіть протилежних за своєю соціально-правовою сутністю) явищ в одне поняття кримінально-правової кваліфікації є сумнівним як у плані наукової обґрунтованості, так і практичної доцільності,

а тому наразі не може бути визнане прийнятним [11, с. 13]. Разом із тим, не можна заперечувати того, що вживання відповідної законодавчої термінології може бути вдосконалене. Так, потрібно погодитися з думкою А. В. Савченка про те, що вживання у КПК України прикметника «правова» щодо кваліфікації кримінальних правопорушень є не зовсім доречним [12, с. 51].

При формулюванні власного визначення кваліфікації кримінальних правопорушень, на відміну від більшості інших дефініцій, будемо враховувати те, що вона включає: по-перше, пізнавально-оцінювальний процес та результат цього процесу; по-друге, не лише співставлення (порівняння) ознак учиненого діяння та складу кримінального правопорушення, а й відбір фактичних ознак, пошук та розкриття змісту юридичних ознак; по-третє, розмежування суміжних кримінальних правопорушень та відмежування кримінально протиправного діяння від правомірного з точки зору кримінального права. Також у визначенні будемо уникати слів на кшталт «точне», «повне», «істинне» тощо, оскільки встановлення істини під час кваліфікації не завжди досягається, зокрема, в КПК України згадується зміна правової кваліфікації кримінального правопорушення (наприклад, ч. 3 ст. 337, ч. 1 ст. 338, п. 2 ч. 1 і п. 1 ч. 2 ст. 408 КПК та ін.), неправильна правова кваліфікація (п. 1 ч. 7 ст. 474 КПК).

З урахуванням викладених вище положень можна запропонувати таке визначення: кваліфікація кримінальних правопорушень – це процес пізнання й оцінювання уповноваженим суб'єктом фактичних ознак учиненого суспільно небезпечного діяння, виокремлення з них юридично значущих та встановлення їх відповідності юридичним ознакам конкретного складу кримінального правопорушення, що охоплює розмежування його з іншими кримінальними правопорушеннями та відмежування від діянь, які не є кримінально протиправними, в результаті якого обґрунтовується й документально закріплюється висновок про кримінально-правову норму (з зазначенням пункту, частини статті, однієї статті або декількох статей КК України), що підлягає застосуванню.

У проєкті КК України пропонується закріпити дефініцію поняття кримінально-правової кваліфікації як «визначення статей цього Кодексу, які передбачають вчинене діяння» (ч. 1 ст. 2.8.1 проєкту КК України) [13]. Це положення є досить неоднозначним. З одного боку, прагнення законодавчо встановити, формалізувати дефініцію досліджуваного поняття потрібно визнавати таким, що цілком відповідає меті вдосконалення кримінального законодавства. Проте, з іншого боку, обране для проєкту КК визначення є нечітким, розпливчастим, таким, що не відображає сутності кваліфікації як процесу та результату певного напрямку правозастосовної діяльності, а також суперечить розумінню кваліфікації за КПК України в його чинній редакції, про що вже йшлося. На наш погляд, пошук і визначення статті (статей) КК, яка передбачає вчинене діяння, – це лише складова частина (стадія, етап) кваліфікації (як у вузькому, так і у широкому розумінні), якою остання не вичерпується. У зв'язку з наведеними вище положеннями вважаємо, що сформульоване в проєкті КК визначення поняття кваліфікації має бути замінене на більш точне, повне й обґрунтоване.

Кваліфікація кримінальних правопорушень являє собою складну, комплексну діяльність, через що наукові дослідження можуть висвітлювати різні її сторони. Основними з цих аспектів вважаємо праксеологічний, гносеологічний, аксіологічний, герменевтичний, логічний, практичний.

З точки зору *праксеології* кваліфікація кримінальних правопорушень розглядається як особливий різновид людської, й зокрема юридичної, діяльності, тобто як процес взаємодії людини зі світом (правовою реальністю), спрямований на його опанування та перетворення згідно з людськими потребами [14, с. 12]. Практиологічні дослідження дозволяють виокремлювати загальні (притаманні будь-якій людській діяльності), родові (властиві юридичній діяльності) та видові ознаки кваліфікації кримінальних правопорушень. Також до кваліфікації можуть бути застосовані (з відповідними уточненнями та доповненнями) загальні філософські уявлення щодо змісту і форми діяльності, її структури, критеріїв ефективності тощо. Так, до елементів діяльності відносять такі,

як суб'єкт, об'єкт, мету, засоби, процес і результат [14, с. 14]. Ті самі елементи можуть бути виокремлені і в кваліфікації кримінальних правопорушень.

У *гносеологічному аспекті* кваліфікація кримінальних правопорушень – це пізнавальна діяльність правозастосовувача. Ознак, що дозволяють індивідуалізувати вчинене діяння як конкретний акт поведінки суб'єкта, може бути встановлено скільки завгодно багато. Їх сукупність можна визначити як фактичну сторону діяння, яка характеризує умови місця, часу й обстановки його вчинення. Пошук та з'ясування фактичних ознак вчиненого суспільно небезпечного діяння передує процесу кваліфікації кримінального правопорушення, є його умовою (передумовою) [15, с. 68-69]. Під час же самої кваліфікації здійснюється їх вивчення, упорядкування, визначення соціально-правової природи, порівняння одних фактичних ознак з іншими. При цьому може бути використано широкий спектр прийомів та форм як емпіричного, так і теоретичного пізнання події вчинення суспільно небезпечного діяння, яке відбулося в минулому, наприклад, індукція, дедукція, аналогія, інтуїція тощо [11, с. 31]. Поряд із цим кваліфікація кримінального правопорушення передбачає відбір фактичних ознак, що є типовими для кримінально протиправних діянь певних видів, а, отже, мають (можуть мати) кримінально-правове значення як ознаки конкретного складу (або кількох суміжних складів).

Кваліфікація кримінальних правопорушень може досліджуватися і в *аксіологічному аспекті*, адже в її процесі здійснюється оцінка фактичних ознак і вчиненого діяння в цілому, а також за наявності оціночних понять у кримінальному праві визначається їх зміст. Пізнання фактичних ознак діяння завжди супроводжується їх оцінкою правозастосовувачем, без якої неможливе «відсіювання» ознак, що є другорядними, одиничними й не підлягають співставленню з юридичними. Визнання суспільно небезпечного діяння конкретним кримінальним правопорушенням унаслідок кваліфікації пов'язане з доведенням відповідності фактичних ознак юридичним ознакам складу кримінального правопорушення, що вказує на соціальну значущість таких ознак, їх вплив на характер і ступінь суспільної небезпечності кримінально протиправного діяння в цілому. Як результат кваліфікації кримінального правопорушення відбувається розкриття істинної соціально-правової природи вчиненого діяння, яке посягає на найбільш цінні суспільні відносини, що охороняються кримінальним правом, а відтак – є антицінністю. Що стосується досліджень оціночних понять, то встановлення їх змісту так само неможливе без звернення до аксіологічних категорій цінності та антицінності, використання аксіологічної шкали для ідентифікації явищ, які є більш або менш небезпечними (наприклад, при порівнянні явищ, що входять до обсягу істотної шкоди, та явищ, які повинні визнаватися тяжкими наслідками).

Герменевтичний аспект дослідження кваліфікації кримінальних правопорушень полягає у вивченні розуміння і тлумачення правових норм [16, с. 38], що формально закріплюються в тексті статей КК. Саме тлумачення закону про кримінальну відповідальність уможливило визначення змісту кримінально-правової норми, яка підлягає застосуванню. При цьому тлумаченню підлягає не лише стаття (статті) КК України, що входить до «формули кваліфікації», а й інші (переважно статті Загальної частини КК), що в сукупності визначають зміст кримінально-правової норми як «логічної норми» (наприклад, положення про суб'єкта кримінального правопорушення, вину та її форми тощо). У разі бланкетної диспозиції повинні здійснюватися пошук та тлумачення положень спеціальних нормативно-правових актів, крім КК, у яких розкривається зміст тих чи інших ознак конкретного складу кримінального правопорушення. Із метою з'ясування загального питання про те, який кримінальний закон має застосовуватися до вчиненого суспільно небезпечного діяння, потрібно тлумачити приписи, якими встановлюється чинність відповідного закону в часі і просторі.

Співставлення фактичних ознак учиненого діяння та ознак конкретного складу кримінального правопорушення має здійснюватися з використанням законів, форм і способів *логіки*, отож, у своїй основі являє собою логічну операцію. Відомий італій-

ський юрист Ч. Беккарія ще в середині XVIII ст. у своєму трактаті «Про злочини та покарання» відзначав, що з приводу кожного злочину (кримінального правопорушення) суддя має зробити правильний умовивід, причому більшим засновком є закон, меншим – протиправне або правомірне діяння, висновком – воля або покарання [17, с. 87]. Крім правил категоричного силогізму, кваліфікація кримінальних правопорушень базується на порівнянні, теорії аргументації, логічній концепції доведення та використанні інших законів логіки [11, с. 34-37].

Практичний аспект дослідження кваліфікації кримінальних правопорушень охоплює розроблення наукових засад точності відповідності фактичних ознак учиненого діяння та ознак складу кримінального правопорушення, аргументованості висновку правозастосовувача, правильності «формули кваліфікації», додержання змісту та встановленої форми при оформленні відповідної юридичної документації, пропозицій щодо уникнення і шляхів усунення кваліфікаційних помилок у слідчо-судовій практиці. Очевидно, що цей аспект є наскрізним, поширюючись на дослідження і кримінально-правові, і кримінальні процесуальні.

Висновки і пропозиції. Кваліфікація кримінальних правопорушень належить до складних міжгалузевих понять, які використовуються в законі, однак не мають формальної дефініції. Через те в теоретичному та практичному плані в першу чергу важливо визначитися з розумінням цього поняття. Ті підходи, які наразі існують у науковій літературі, не вирізняються одноманітністю.

Виокремлення різних аспектів дослідження кваліфікації кримінальних правопорушень сприятиме більш глибокому розумінню цього поняття, виробленню та уточненню загальних правил і конкретних практичних рекомендацій щодо вдосконалення практики застосування кримінального закону.

Список використаної літератури

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2007. 1736 с.
2. Новий тлумачний словник української мови: у 3-х томах / уклад.: В. Яременко, О. Сліпушко. Київ: Аконті, 2007. Т. 1. А-К. 926 с.
3. Герцензон А. А. Квалификация преступления. Москва: ВЮА КА, 1947. 26 с.
4. Брайнин Я. М. Уголовный закон и его применение. Москва: Юрид. лит., 1967. 240 с.
5. Кудрявцев В. Н. Общая теория квалификации преступлений. Москва: Юрид. лит., 1972. 352 с.
6. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 704 с.
7. Ященко А. М. Місце кримінально-правової кваліфікації у процесі застосування заходів кримінально-правового характеру. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2016. № 1. С. 131-142.
8. Антипов В. І., Антипов В. В. Кримінально-правова кваліфікація: навч. посіб. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 120 с.
9. Ус О. В. Теорія та практика кримінально-правової кваліфікації: лекції. Харків: Право, 2018. 368 с.
10. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 17: Кримінальне право / редкол.: В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін. Харків: Право, 2017. 1064 с.
11. Основи кваліфікації злочинів: навч. посіб. / за заг. ред. М. І. Панова. Харків: Право, 2019. 378 с.
12. Савченко А. В. Щодо питання про правову кваліфікацію кримінального правопорушення. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 50-55.
13. Кримінальний кодекс України (проект): Контрольний текст (станом на 15.10.2021 р.). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2021/10/19/1-kontrolnyj-tekst-proektu-kk-18-10-2021.pdf> (дата звернення 10.11.2021 р.).
14. Бандура О. О. Праксеологія права як складова філософії права. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2017. № 2. С. 11-23.
15. Марчук В. В. Процесс квалификации преступления: содержание и сущность. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2017. № 2. С. 63-75.
16. Загиней З. А. Герменевтика кримінального закону України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / Національна академія прокуратури України. Київ, 2016. 636 с.
17. Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях / вступ. ст. Н. И. Панова; пер. с итал. М. М. Исаева. Киев: Ин Юре, 2014. 240 с.

References

1. Busel V. T. (Ed.) (2007). Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language. Kyiv; Irpin: Perun [in Ukrainian].
2. Yaremenko V., & Slipushko, O. (Eds.) New explanatory dictionary of the Ukrainian language. (Vol. 1). Kyiv: Akonit [in Ukrainian].
3. Gercenzon A. A. (1947). Qualification of a crime. Moscow: VYUA KA [in Russian].
4. Brainin Ya. M. (1967). Criminal law and its application. Moscow: Yurid. lit. [in Russian].
5. Kudryavtsev V. N. (1972). General theory of classification of crimes. Moscow: Yurid. lit. [in Russian].
6. Navrotsky V. O. (2006). Fundamentals of criminal law qualification. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
7. Yashchenko A. M. (2016). The place of criminal-legal qualification in the process of application of measures of criminal-legal character. Bulletin of the Criminological Association of Ukraine, 1, 131-142 [in Ukrainian].
8. Antypov V. I., & Antypov, V. V. (2017) Criminal-legal qualification. Vinnytsia: Nilan Ltd. [in Ukrainian].
9. Us O. V. (2018) Theory and practice of criminal law qualification. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
10. Tatsiy V. Ya., Borysov, V. I., et al. (Eds.) (2017). Great Ukrainian legal encyclopedia (Vol. 17). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
11. Panov M. I. (Ed.) (2019). Fundamentals of crime qualification. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
12. Savchenko A. V. (2013). On the issue of legal qualification of a criminal offense. Legal Journal of the National Academy of Internal Affairs, 1, 50-55 [in Ukrainian].
13. Criminal Code of Ukraine (draft): Control text (2021, October 15). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2021/10/19/1-kontrolnyj-tekst-proektu-kk-18-10-2021.pdf> [in Ukrainian].
14. Bandura O. O. (2017). Praxeology of law as a component of the philosophy of law. Philosophical and methodological problems of law, 2, 11-23 [in Ukrainian].
15. Marchuk V. V. (2017) The process of qualifying a crime: content and essence. Bulletin of the Association of Criminal Law of Ukraine, 2, 63-75 [in Russian].
16. Zahynei Z. A. (2016). Hermeneutics of the criminal law of Ukraine. Doctor's thesis. Kyiv: National Academy of the Prosecutor's Office of Ukraine [in Ukrainian].
17. Beccaria Ch. (2014). On crimes and punishments. (M. M. Isaev, Trans.). Kiev: In Yure [in Russian].

Стаття надійшла 15.11.2021 р.

К. Н. Оробець, канд. юрид. наук, ассистент
Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого
Кафедра уголовного права № 2
ул. Динамовская, 4, Харьков, 61023, Украина
e-mail: orobets2012@i.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8783-3950>

КВАЛИФИКАЦИЯ УГОЛОВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЙ: ПРОБЛЕМА ОПРЕДЕЛЕНИЯ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

Резюме

Статья посвящена исследованию квалификации уголовных правонарушений. Установлено, что это понятие употребляется в уголовном и уголовно-процессуальном законодательстве, однако его формальная дефиниция отсутствует. В науке уголовного права есть разные подходы к пониманию понятия квалификации. На основании анализа этих подходов сформулировано определение квалификации уголовных правонарушений. Выделены такие основные методологические аспекты исследования квалификации уголовных правонарушений, как праксеологический, гносеологический, аксиологический, герменевтический, логический, практический. Сделан вывод о том, что изучение этих аспектов способствует более глубокому пониманию исследуемого понятия.

Ключевые слова: квалификация уголовных правонарушений, применение уголовного права, уголовное правонарушение, праксеология по уголовному праву, гносеология по уголовному праву, аксиологический подход, герменевтика уголовного закона, логика в квалификации уголовных правонарушений, формула квалификации.

K. M. Orobets, Candidate of Juridical Sciences, Assistant
Yaroslav Mudryi National Law University
the Department of Criminal Law № 2
Dynamivska Str., 4, Kharkiv, 61023, Ukraine
e-mail: orobets2012@i.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8783-3950>

QUALIFICATION OF CRIMINAL OFFENSES: THE PROBLEM OF DEFINITION AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF THE RESEARCH

Summary

The article is devoted to the study of the qualification of criminal offenses. It has been established that this concept is used in criminal and criminal procedural legislation, but there is no formal definition of it. In the science of criminal law, there are different approaches to understanding the concept of qualifications. Based on the analysis of these approaches, the definition of the qualification of criminal offenses has been formulated. According to the author, the qualification of criminal offenses is a process of knowledge and evaluation by the authorized subject of the factual features of a socially dangerous act, isolation of legally significant ones and establishing their compliance with the legal features of a particular corpus delicti of criminal offense, including its distinction from other criminal offenses and from acts that are not criminally illegal, as a result of which the conclusion on the criminal law norm to be applied is substantiated and documented. The main methodological aspects of the study of the qualification of criminal offenses, such as praxeological, epistemological, axiological, hermeneutical, logical, practical, are highlighted. From the point of view of praxeology, the qualification of criminal offenses is considered as a special kind of human, and in particular legal, activity. In the epistemological aspect, the qualification of criminal offenses is the cognitive activity of the law enforcer. In the axiological aspect in the process of qualification the assessment of factual signs and the committed act as a whole is carried out, and also in the presence of estimation concepts in criminal law their maintenance is defined. The hermeneutic aspect of the study of the qualification of criminal offenses is to study the understanding and interpretation of criminal law. The comparison of the factual features of the committed act and the features of the specific composition of the criminal offense should be carried out using the laws, forms and methods of logic. The practical aspect of the study of the qualification of criminal offenses covers the material and procedural problems of accuracy, correctness of qualification in terms of content and form. It is concluded that the study of these aspects contributes to a deeper understanding of the concept under study. The multidimensional approach to the qualification of criminal offenses contributes to the further comprehensive development of qualification rules and substantiation of proposals for improving the practice of applying the criminal law.

Keywords: qualification of criminal offenses, application of criminal law, criminal offense, praxeology in criminal law, epistemology in criminal law, axiological approach, hermeneutics of criminal law, logic in qualification of criminal offenses, qualification formula.